

הלכות חג הסוכות תשפ"ד

דיני בניית סוכה

- א. יש להעמיד את הדפנות לפני הנחת הסכך, ואם הניח את הסכך לפני בניית הדפנות צריך לנענע את הסכך. לכתחילה אין לתת לקטן לסכך את הסוכה.
- ב. סוכה המשמשת לדירה כל השנה, צריך להגביה את כל הסכך ולהניחו לשם סוכה, כדי להכשירה לסוכה. אם לא הגביהו הסוכה פסולה. סוכה שעשויה כדין ובמשך השנה הסכך נשאר בה וסוגר עליה את הגג ומשתמש שם לדירה, צריך להגביה את הסכך כדי להכשירה לשימוש בסוכות.
- ג. בפרגולה די בחידוש דבר ואין צריך להגביה את הסכך, כיון שכל השנה אין דינה כדירה.
- ד. סכך המחובר במסמרים פסול מהתורה.
- ה. גודל הסוכה צריך להיות (לכל הפחות) 7 טפחים (56 ס"מ לשיעור הקטן, 70 ס"מ לשיעור הגדול) על 7 טפחים. אם אינה רחבה לפחות 70 ס"מ היא פסולה.
- ו. גובה הדפנות לפחות 10 טפחים (80 ס"מ - 100 ס"מ), גם אם הסכך גבוה מאד, די בדפנות הנ"ל.
- ז. הדפנות צריכות לעמוד ברוח מצויה, ואם רוח מצויה מזיזה אותן הסוכה פסולה.
- ח. דפנות סוכה העשויות מבד כשרה רק אם הבדים ראויים לעמוד ברוח מצויה וראוי להוסיף גם מחיצות לבוד, שיקיף את הסוכה ב-4 חבלים לרוחב דפנותיה, (לכל הפחות 3 הדפנות) במרווחים של 20 ס"מ בין חבל לחבל, מגובה הרצפה ועד גובה מטר.
- ט. מחיצת שתי וערב נחשבת מחיצה גמורה, כשהמרחק ביניהם לא עולה על 20 ס"מ.
- י. הסכך צריך להיות מגידולי קרקע, ומנותק ממקום גידולו. וכן ממין שאינו מקבל טומאה.
- יא. מחצלת קנים לסיכוך יש להקפיד שנעשתה לסיכוך, שחוטי המחצלת נעשו מצמח טבעי, ולא מחוטים מעובדים, ולכן יש לקנות מחצלת לסכך רק כשיש עליה כשרות מוסמכת.
- יב. על הסכך לעמוד ברוח מצויה. אם עומד ברוח מצויה גם אם יחברו אותו למקומו בדברים הפסולים לסיכוך, הסוכה תהיה כשרה.
- יג. סוכה שמעליה מנוע של מזגן, אם רוחב המנוע פחות מ 24 ס"מ מותר לאכול ולישן תחתיו.
- יד. חבלי כביסה או סורגים הנמצאים מעל הסכך, יש מחמירים לכתחילה, כיון שחוששים לדעת הפוסקים שאומרים לבוד להחמיר ומצרפים את כל החוטים יחד לפסול את הסוכה.
- טו. מותר לתלות תחת הסכך פירות וקישוטי נייר, אם יהיו בתוך 4 טפחים הסמוכים לסכך (32 ס"מ). קישוט שבתוך 4 טפחים לסכך ומשתלשל מחוץ ל-4 טפחים, אם רחב פחות מ-4 טפחים, מותר.
- טז. קישוטים שנפלו מהסכך או הדפנות ביו"ט מוקצה ואסור לטלטלם. אם התנה לפני כניסת החג שאינו בודל מהם כל בין השמשות, מותר לטלטלם ביו"ט. בחוה"מ מותר לטלטלם ואף לתלותם.
- יז. מותר להוריד את הקישוטים אם יש חשש שיתקלקלו מחמת הגשמים.
- יח. מותר לפרוש ניילון על הסכך (מעליו או מתחתיו) ביו"ט כדי שלא ייהרסו הקישוטים מפני הגשמים, אך ייזהר שלא לגעת בסכך בידיו, משום שהוא מוקצה.
- יט. מותר לתלות קישוטים בחול המועד.

דיני חג סוכות

- א. יש חיוב שמחה ביו"ט. בזמנינו השמחה ביין, ועל כן יש חיוב לשתות יין ביו"ט, גם בסעודת הלילה.
- ב. את הקטנים יש לשמח בממתקים שהם שמחים בהם, ולנשים יש לקנות בגדים או תכשיטים.
- ג. אין חובה לאכול בשר ביו"ט אך יש מצוה בכך. עיקר המצוה לאכול בשר בהמה, ואם אין לו בשר בהמה אפשר לקיים המצוה גם בבשר עוף.
- ד. בקידוש היום (בשבת, בחג) אם אוכל מיני מזונות, יברך 'לישב בסוכה' לאחר ברכת הגפן.
- ה. הבדלה עושים במוצאי חג בסוכה. מאחר שיש ספק לגבי ברכת 'לישב בסוכה', ראוי שלאחר ההבדלה יסעד בפת או אפילו מזונות, ויברך 'לישב בסוכה' לפני הגפן או לאחר המוציא / מזונות.
- ו. בכל שבעת ימי הסוכות ישנים רק בסוכה. לא יישן מחוץ לסוכה אפילו שנת עראי.

ערב חג סוכות

- א. ערב סוכות משעה עשירית אסור לאכול פת או שאר מיני מאפה העשויים מה' מיני דגן בשיעור כביצה, כדי שיאכל כזית ראשון בסוכה לתיאבון. מותר לאכול פירות, ירקות, בשר, דגים וביצים.
- ב. השנה, אפשר לאגוד את הלולב לכתחילה בחול המועד.
- ג. כדאי להתנות בערב החג לפני השקיעה שיוכל להשתמש במשך החג בנוי הסוכה.

ליל א' של חג סוכות

- א. יש נשים הנוהגות לברך 'שהחיינו' בהדלקת נרות, ויש הנוהגות לשמוע 'שהחיינו' בעת הקידוש.
- ב. לכתחילה מדליקים נרות בסוכה. אם יש חשש לדליקה, ידליק בביתו במקום שמאיר לסוכה. אם לא אפשרי, ידליק במטבח או בחדר שישנים או משתמשים בו אשתו ובני ביתו.
- ג. יש מנהגים שונים בענין אמירת 'שלום עליכם' ביו"ט שחל בשבת. המנהג הנפוץ לאומר. את הקידוש יש לעשות רק אחר צאת הכוכבים. גם הנוהגים בכל שבת ויו"ט לקדש מפלג המנחה, בערב סוכות עליהם להמתין עד צאת הכוכבים.
- ה. סדר הקידוש: [סוכות שחל בשבת] הפסוקים הנאמרים בכל שבת, 'בורא פרי הגפן', קידוש של יו"ט [ומזכיר שבת], ברכת 'לישב בסוכה' וברכת 'שהחיינו'.
- ו. אף שבלייל שבת נהוג לבצוע את החלה התחתונה, בלייל יו"ט יש לבצוע את החלה העליונה. כשחל יו"ט בשבת, נראה שיש לבצוע את החלה העליונה.
- ד. המתארח בלייל סוכות ומברך 'שהחיינו' שלא בסוכתו, אינו צריך לברך 'שהחיינו' בסוכתו.
- ה. בלילה הראשון של החג יש חיוב לאכול בסוכה לפחות שיעור 'כזית' (= 27 סמ"ק) פת ברציפות (תוך 4 דקות), **לאחר** צאת הכוכבים.
- ו. צריך לכוון באכילתו בסוכה שציוונו הקב"ה לישב בסוכה, זכר ליציאת מצרים וזכר לענני הכבוד שהקיפו להגן על בני ישראל, ובדיעבד אם כיון רק לצאת ידי המצוה - יצא ידי חובה.

שיעור האכילה החייבת בסוכה

- ז. אכילת פת דגן שיש בה יותר משיעור כביצה חייבת בסוכה. תבשיל העשוי ממיני דגן - אם יש בו יותר מכביצה נכון שלא לאוכלו מחוץ לסוכה, ואם קובע עליו סעודה חייב בסוכה.
- ח. פת הבאה בכיסנין דינה כדין פת, שאם אוכל ממנה יותר מכביצה חייב בסוכה.
- ט. בשר, דגים וגבינה, אם קבע עליהם סעודה יש לאכול בסוכה, ולרוב הדעות לא יברך 'לישב בסוכה'.
- י. פירות וירקות - רשאי לאכול מחוץ לסוכה, אך ראוי להחמיר שאם קובע סעודה יאכלם בסוכה.

ברכת 'לישב בסוכה'

- א. אם אוכל יותר משיעור **כביצה על פת**, נוהגים לברך 'לישב בסוכה' לאחר ברכת 'המוציא'.
- ב. **פת הבאה בכיסנין** [עוגות וכיו"ב], יותר מכביצה, נחלקו הפוסקים אם מברכים עליה 'לישב בסוכה'. הנכון שיברך ויתעכב בסוכה לאחר גמר האכילה.
- ג. נשים בנות ספרד אינן מברכות 'לישב בסוכה' כשאוכלות בסוכה, כיוון שפטורות ממצוה זו. נשים בנות אשכנז מברכות 'לישב בסוכה', כדעת הרמ"א, שאף במצוות שפטורות מהם מברכות.
- ד. שכח לברך 'לישב בסוכה' - אם ממשיך עדיין באכילתו, יברך כשזכר, אם לא סיים אכילתו.
- ה. השו"ע והרמ"א פסקו שמברך 'לישב בסוכה' רק על אכילה. הגר"א פסק שיש לברך כל פעם שנכנס לישב בסוכה, גם אם לא אוכל. וטוב שבכניסה לסוכה לשהיה ארוכה או לשינה שיאכל מזונות כשיעור ויברך לישב בסוכה.

חובת סוכה למצטער

- א. 'מצטער' פטור מן הסוכה. בלילה הראשון חייב לאכול כזית, גם אם הוא מצטער. בכלל 'מצטער' מי שאינו יכול לישון או לאכול בסוכה מפני רוח, קור, חום, ריח, או זבובים ויתושים וכיו"ב. פטור זה נאמר רק בדבר שדרך בני אדם להצטער בו.
- ב. המצטער מקור וחום, יש ספק האם מחויב להביא תנור או מזגן (נייד). אם בלילות יכול לישון שם ובימים אינו יכול (שבצהרי היום הסוכה מתחממת) נחשב כ'מצטער', ויכול לישון בצהרים בביתו.
- ג. שיעור גשם הפוטר מחובת סוכה: לשינה, גם גשם מועט פוטר מסוכה. גם כשפסקו, אך עדיין נוטף מים מהסכך, פטור משינה בסוכה. לאכילה, תלוי בשיעור הגשמים בו היה עוזב את ביתו מחמתם.
- ד. אם יש עננים ונראה שעומד לרדת גשם בקרוב אינו פטור מלאכול או לישון בסוכה עד שירדו הגשמים בפועל, אך אין לברך 'לישב בסוכה', כיוון שיש החולקים ופוטרים אף במצב כזה.
- ה. אם יצא מהסוכה מחמת גשם ופסק, אם התחיל לאכול בביתו אינו צריך לחזור לסוכה עד סיום הסעודה. אם עדיין לא התחיל לאכול בביתו, עליו לחזור לסוכה. אם הלך לישון במיטה בביתו אינו צריך לחזור לסוכתו עד שיקום משינתו. יש מחמירים שצריך לחזור כל עוד לא שכב לישון.
- ו. מי שאינו יכול לישון בסוכה מחמת רעש, אם הוא חזק שמחמתו היה עובר לחדר אחר - פטור מלישון בסוכה.

כשרות ארבעת המינים

- א. שיעור מינימלי של שדרת הלולב 4 טפחים [=32 ס"מ] (לחזו"א – 40 ס"מ). אינו כולל את העלים היוצאים מעל ראש השדרה. הלולב צריך להיות ארוך בטפח [=8 ס"מ] מעל ראשי ההדס והערבה.
- ב. אם נקטם ראש הלולב, נסדק ראשו, או שהעלה העליון אינו כפול, הלולב – פסול.
- ג. שיעור מינימלי של אתרוג - כביצה [=57 סמ"ק], שיעור מינימלי של הדס ושל ערבה - 3 טפחים [=24 ס"מ] (לחזו"א 30 ס"מ).
- ד. שיעור אורך כל הדס 3 טפחים [=24 ס"מ] (לחזו"א 30 ס"מ). מודדים שיעור זה מתחילת העץ ועד סופו למעלה (ללא העלים העליונים שעוברים את העץ).
- ה. מצוה מהמובחר ליטול הדס שבכל שיעור אורכו יהיו העלים [קנים] משולשים, דהיינו שבכל שורה יוצאים 3 עלים בשה ואין האחד מעל או מתחת חברו. שיהיו העלים שבכל קן יוצאים בשה.
- ו. מצוה מן המובחר שלא יפול אף עלה מההדס בתוך שיעורו, ולכן יש להיזהר כשתוחבים את ההדסים לתוך האגד, או בשעת הנענוע שלא ישיר אפילו עלה אחד.

דיני נטילת לולב

- א. על כל אחד מוטלת מצווה ליטול 4 המינים בברכה בימי החג. אין לאכול לפני נטילת 4 המינים.
- ב. מאחר וצריך לברך 'עובר לעשייתך' יש לברך על האתרוג כשהוא הפוך [העוקץ למעלה, ויזהר שמלכתחילה יקח את האתרוג כך], ולאחר הברכה יהפוך האתרוג וינענע.
- ג. נשים פטורות מנטילת לולב, ורשאיות ליטול. אשכנזיות נהגו לברך כשנוטלות, ספרדיות - לא.
- ד. על אשה הנוטלת לולב להסיר טבעותיה לפני נטילת לולב. אם לא הסירה - תיטול שוב בלא ברכה.
- ה. גבס או רטייה שקשה להסירן מהיד - אינם חוצצים.
- ו. נוטלים את הלולב ומיניו ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל ומחברים אותם בשעת הנענועים. אם נטל אותם ביד אחת - צריך לחזור וליטול בלא ברכה.
- ז. איטר יד, לדעת השו"ע דינו ככולם, ולרמ"א יטול הלולב בשמאל והאתרוג בימין [בשונה מכולם].
- ח. סדר הנענועים: לדעת השו"ע: קדימה, ימינה, אחורה, שמאלה, למעלה ולמטה. לדעת האריז"ל יש לנענע בסדר: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה ומערב [יש נוהגים להתחיל למזרח]. כשמתפללים לכיוון מזרח סדר הנענועים לדעת האריז"ל: ימין, שמאל, קדימה, מעלה, מטה, ואחורה.
- ט. בשעת אמירת הושענות יש להקפיד שלא לאחוז את הלולב והאתרוג ביד אחת אלא בשתי ידיו.

בברכת חג שמחה

הרב חגי ולסקי 052-9453811

להצטרפות לקבוצת רעיונות לחגים, בקישור

<https://chat.whatsapp.com/ldsKR3hv2qMBo70aF0DBEN>